

Slapende Witte Kwikstaarten bij 90 decibel

Jan Glas

In een *Grauwe Gors* van enkele jaren terug doen Marry en Johan van Klinken verslag van belevenissen bij een Witte Kwikstaarten-slaapplaats bij de vesting Bourtange. De strekking van het interessante artikel kwam neer op "Waarom knisperen Witte Kwikstaarten op hun slaapplaats?" Het "knisperen" werd omschreven als het geruis van een hoogspanningsleiding bij vochtig weer.

Op 14 augustus 1985 tegen zonsondergang werd waargenomen dat vanuit een kastanjeboom steeds groepjes van tien, 20, soms 25 kwikstaarten naar de slaapplaats in de rietvegetatie langs de vestinggracht vlogen. De kastanjeboom fungeerde hier als een voorverzamelplaats.

Dat Witte Kwikken voor mijn gevoel niet kieskeurig zijn wat betreft een plaats om te slapen blijkt uit onderstaand verhaal.

Begin 1992 werd mij verteld dat er honderden Witte Kwikken 's nacht zaten te slapen bij de filterfabriek tussen hal 1 en hal 2 van de Aluminiumfabriek in Delfzijl. De filterfabriek reinigt de rookgassen van de smelterij en bestaat uit een groot aantal filterkasten, voorzien van enorme electromotoren. Een en ander zorgt voor een herrie van meer dan 90 decibel. Het gedeelte waar de kwikken slapen bestaat uit leidingen waardoor warme lucht wordt getransporteerd, veel constructiewerk in de vorm van zogenaamde dubbele T-balken, sta-

len trappen, enzovoort. Het geheel is niet overkapt en is 's nachts matig verlicht. De kwikstaarten slapen overal op en tussen.

De slaapplaats bestaat vermoedelijk al meer dan 20 jaar en wordt bezocht door maximaal ongeveer 300 vogels. In de buurt, op een afstand van ongeveer 100 meter, is ook een voorverzamelplaats.

Op 16 augustus 1992 heb ik geturfd hoeveel vogels van deze voorverzamelplaats naar de slaapplaats vlogen. Het was die avond zwaar bewolkt met een lichte miezerige neerslag. Tegen 21.00 uur viel de schemering in. De groepjes die overvlogen waren veel kleiner dan bij Bourtange. Vanaf 20.20 uur vlogen de eerste vogels in kleine groepjes naar de filterfabriek (tabel 1).

Omdat het aantal slapers groter is dan het aantal door mij geturfd exemplaren vliegen vermoedelijk ook vogels vanuit het veld rechtstreeks naar de slaapplaats.

Afgezien van de geturfd vogels op 16 augustus heb ik ook aantekeningen per maand gemaakt (tabel 2). Het is een globale schatting vanuit twee observatiepunten. Door het vele constructiewerk met dode hoeken ga ik uit van een nauwkeurigheid van $\pm 25\%$. Alleen maart en oktober zijn per decade weergegeven. In januari, februari, november en december was het aantal 0.

Tabel 1. Aantallen Witte Kwikstaarten in vlucht naar de slaapplaats tussen 20.20 en 21.00 uur.

Tijdstip	aantal per groepje																	Totaal
20.20-20.30	7	2	4	5	2	1	2	1	1	2	1	1	5	2	1	2	1	44
20.30-20.40	4	5	4	3	2	1	4	1	6	1	5	3	2	2	1	3	1	52
20.40-20.50	3	1	1	2	1	3	6	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	19
20.50-21.00	6	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8
Totaal																		123

Tabel 2. Maandaantallen Witte Kwikstaarten met voor maart en oktober (...) de aantallen per decade.

Maand	aantallen
maart	128 (3-25-100)
april	125
mei	50
juni	5
juli	50
augustus	200
september	250
oktober	170 (100-50-20)

Waarom maken vogels gebruik van gezamenlijke slaappleaatsen? Robert Burton schrijft hierover in *Vogelgedrag* het volgende:

1. 's winters is er minder energieverlies door tegen elkaar aan te gaan zitten;
2. er is informatie-overdracht waar zich goede foerageerterreinen bevinden;
3. het is veiliger in een groep te slapen: er zijn altijd wel enkele vogels wakker die bij gevaar kunnen alarmeren.

Het gezamenlijk slapen van Witte Kwikstaarten roept naar aanleiding van bovengenoemde verklaringen nieuwe vragen op, vooral als een plek als de Aluminiumfabriek wordt gekozen.

Informatie-overdracht via geluid, bijvoorbeeld geknisper, is volgens mij door het vele lawaai niet mogelijk. *Vogels van Drenthe* merkt er het volgende over op: vogels die een goede foerageerplek weten zouden daar 's morgens vanaf de slaappleaats linea recta naartoe vliegen. Dit zou opgemerkt worden door vogels die de avond daarvoor voor het eerst op de slaappleaats zijn gearriveerd. Zij volgen dan de "recht toe, recht aan-vogels".

Alarmeren bij gevaar heeft ook alweer door de hoge decibellen geen effect. Ik ben wel eens 's avonds voorzichtig een trap met daarop slapende kwikstaarten opgelopen. Een enkele vogels die wakker is vliegt dan in paniek weg, de rest merkt niets en slaapt verder.

Als ik zo tussen al die slapende balletjes sta zie ik het bordje met opschrift ***Gehoorbescherming verplicht.***

Ga ze direct bestellen, 200 paar hele kleine oorpropjes.

*Jan Glas. Kappershuttenweg 11
9627 TD Hellum. Tel. 05983-1846*